

Jarní sonety

Josef Svatopluk
Machar

Josef Svatopluk Machar

Jarní sonety

(PSÁNY NA JAŘE 1892.)

V PRAZE.

KNIHTISKÁRNA J. OTTY NAKLADATELSTVÍ.

1893.

Jaroslavu Vrchlickému

Obsah

Sonet dedikační

Sonet-prolog

Sonet z popeleční středy

Sonet nudícího se člověka

Sonet o bacillech bolesti

Sonet o ovoci poznání

Sonet o bídě života

Sonet o králi Šalamounu

Sonet o „?“

Sonet psaný v mé bibliotéce

Sonet o příteli pro přítele

Sonet o životě a smrti

Sonet myšlený českým čtenářem

Sonet pro mé korrektní soudce

Sonet za dubnového spleenu

Sonet o západu slunce u Prateru

Sonet-intermezzo

Sonet o motýlech

Sonet erotický

Sonet o černém snu

Sonet in memoriam žijícího

Sonet o nezbytných milujících

Sonet v májovém plein-airu

Sonet po dešti

Sonet o definici moderní poesie

Sonet o noci v květnové neděli

Sonet bizarní

Sonet dedikovaný slunci

Sonet na adresu naší klerikální kritiky

Sonet pro žáky středních škol

Sonet o romantice citu

Sonet na starém hřbitově

Sonet časový

Sonet za červnového poledne

Sonet pro mladého básníka

Sonety z venkova

I. Cestou

II. Sonet-idylla

III. Sonet o lese

IV. Portrét šťastného človeka

V. Na stanici v Kladrubech

VI. Sonet bez myšlénky

VII. Rovina do šíře, rovina do dáli

VIII. Zas bělá se to podél cest

Sonet epilog

Sonet dedikační.

Zasvětit chtěl jsem Ti kus práce nadšené,
příteli, mistře, brate milovaný –
však kvapem letí čas, a plány jsou zas plány –
dnes vezmi sporý vděk té knížky hubené.

Sonety... Psal's je též. Ty Tvé jsou vytesány
z mramoru, žuly, hrdé, vznešené;
jak staré město, na ty dómy, brány,
paláce září slunce plamenné.

Co já Ti dávám, jest pár vill
v tom lehkém slohu moderním
na horském chladném úpatí –

v nich člověk prodlí snad pár chvil –
však za čas rád dá s bohem jim
a v město to se navrátí...

Sonet-prolog.

„Tak, jarní verše? Co s tím třetím?
Ten otřepaný obsah znám...
vše šperkováno sluncem, květem –
kam chce s tím tenhle člověk – kam?“

Tak bouří čtenář můj as letem,
já, vinník, pohnut naslouchám –
a – co kdys Pilat moudrým retem
děl – šeptám také plaše sám:

„Co psal jsem, psal jsem.“ – V synu Mus
vždy vězí pantheismu kus
a s jarem vždy už divná krev

se hnedle vžene do všech cev,
a člověk jda s ním krok co krok

na papír hodí vždy pár slok...

Sonet z popeleční středy.

Den sychravý je... Kam jen oko zří,
pláň holá teskně hledí do výšky;
sníh začernalý leží v závětrí
jak popelec ve vráskách hříšnice.

Zem v hnědém hávu staré jeptišky
před přísným nebem činí pokání,
jí z očí kanou slzy na líce,
leb ostříhanou stranou uklání...

Ó nebe, nevěř této koketě!
Vše nastrojila už ta zchytralá,
jak odpustíš, by se ti vysmála!

Jdi, podívej se stromům na sněhě:
v ty malé bobtnající pupeny
si skryla plesový šat zelený!...

Sonet nudícího se člověka.

Vše je tak staré, opotřebované,
kam člověk okem jenom zavadí...
Šedivá nuda ze všech koutů vane
a tou se věru život nesladí.

Nadšení, verše, cíl, kam lidstvo plane,
i fráse s prázdným stínem v pozadí,
finessy, jindy pěkně pilované,
i vtip i slzy – všecko provádí

své kotrmelce nejapně a mdle
a staře, staře... Člověk v zoufalosti
s hazardní touhou ždá už budoucnosti:

ať ničemné, ať jedovaté, zlé
bez jasu, harmonie, bez všeho –
jen ať je to zas něco, něco nového!...

Sonet o bacillech bolesti.

Tou první bolestí, jež kdysi padla v svět,
je otráveno do dnes lidstvo celé:
v těliskách drobných začla vzduchem chvět
a do země se vpila ještě vřelé.

Člověk ji vdýchal, hnízdila mu v těle,
kde našla půdu... vzrostla v moře béd;
a prosytila hlínu země cele –
a v plodech svých ji země vrací zpět.

Ta miasmata^[1] dávných utrpení
my zdědili – a vzdechem, slzou, rtem
je množíme pro příští pokolení – –

Bez konce, bez cíle v zoufalém předurčení
v svém vzduchu zkaženém ta otrávená zem
jak hvězda proklatců se šine aetherem...

Sonet o ovoci poznání.

Neploďným kritikismem sebe, světa
a plni nároků jsme začli žít –
a probili tak svoje mladá léta
i bujný vlas. A chudřas cit

byl harlekynem, kozelce jenž metá,
jak rozumu se zráčí poručit,
krev zvadla nám – však rozum, rozum zkvétá
a na vše strany umí vážně zřít.

A život jde... i přišlo účtování.
Výsledek pěkný: Rozum z nenadání
stah' trpce rty a v hořký vypuk' smích

a chechtá se a povykuje, skáče.
Harlekyn za to okamžitě ztich'
a ruce lomí v koutku kdes a pláče...

Sonet o bídě života.

Ta bída života by nebyla tak zlá
– zvyk dovede zde mnoho zkořeniti
a renomovaný Čas vždy rány sešívá
a v torbě své vždy dost má jehel, nití –

– a chvilkou kmitne i v ní trochu pozlátka,
jež prostou duši může rozechvíti,
a chvilkou padne i do srdce pohádka,
v níž zpívá pták a voní kvítí –

Ach, bídu života by člověk nesl snadno –
však ten duch vlastní, zporný, zžíravý
do všeho vlije vlastní otravy,

ta prolne vším a klesá k žití na dno...
Zvyk bez moci tu stojí zmámený,
a doktor Čas jen krčí rameny...

Sonet o králi Šalamounu.

– – a rázem zas mu hořkost jakás skrytá
prosákla krví... Mrzut, stísněný
vstal s tuhých ňader... žhavá Sulamita
jej hnědými rve marně rameny...

Zří z okna ven... zed' jedna šedě kmitá
do čiré tmy – toť chrám ten vznešený,
jejž postavil? Oč jasněj' nad ním svítá

nejmenší hvězda!... Bílé plameny

ve věčné výši, světla neznámá,
vy steré oči, čím je před váma
ten jeho chrám, ta jeho chloubá, sláva?

Čím říš a moudrost? Čím on sám je? Čím?...

Cit nicoty jej spjal – a svíce přinést dává
a píše v papyrus své: Hevel hevelim^[2]...

Sonet o „?“

Hle, čárka zkroucená jak drobný plaz,
když zatnout kams zoubek svůj pílí –
toť znak té příšery, jež ničí nás
i všechny, již před námi byli.

Po nebi, po zemi zní její hlas,
v tvém nitru chví, volá, kvílí –
sta a sta hlav má, jednu jí sraz,
deset jich vzroste tam v chvíli.

Živí se mozkiem a krví a bděním,
úzkostí, potem a zoufalým chtěním –
a z trosek světa vzpne se jednou v ráz

jak zkroucený, obrovský, nezsyčený plaz
v atomech země, popeli našich těl,
jak by se dál cos v aetheru ptát chtěl...

Sonet psaný v mé bibliotéce.

Ne kletby a ne pláč, jak v mladých dnech
jsme zvykli číst u pánů romantiků:
podivný smutek z moderních vlá kněh

bez jedné slzy, jediného vzkřiku.

Je to jak tichý, odměřený vzdech,
jenž v posled vane ze rtů mučedníku,
když po vzdorech a marných zápasech
ždá s resignací příštích okamžiků.

Já žehnám mu; jsou chvíle, kdy nás schvátí
cit zoufalého prázdna... Naslouchati
tu začne člověk s dechem zatajeným:

a již ten smutek vanem odměřeným
vlá k duši se všech stran... a člověk skorem
jásá, že není sám – že trpíme zde sborem...

Sonet o příteli pro přítele.

Můj přítel, který v našem umění
vždy lpí na teorii ctihodné,
(on ještě, básníka než ocení,
zda genij to, či talent rozhodne),

mní, že prý čtenář hledá při čtení
jen dojem krásy divné, lahodné
(a má hned jakýchs formul spletení,
vždy k lapení prý krásy za vhodné).

Ne krásu, příteli, tvůj čtenář hledá sebe,
to „já“ své v díle tvém; – a někdy autora,
pak ale propuká v něm vášeň netvora,

pak z každé řádečky krev tvojí chtivě střebe,
tvé city pohltá – a v posled z plných plic
ti ráčí vytýkat – že's toho nedal víc!

Sonet o životě a smrti.

Smrt' nebere zde mnoho – ten život bere víc...
Ze staršího sonetu.

Mé klasy hezky zrály, vzduch čistý kol se chvěl,
a chrpy blyštěly svou jasnou ranní rosou –
nezvaný sekáč, Život, v lán mého žití šel
a chrpy pošlapal svou nohou hrubou bosou.

A do zrajících klasů vjel naostřenou kosou,
je na svou káru vrhal a sprostou píseň pěl –
a rozhled' se... a smíchem tvář zkřivil tuponosou
a zapálil si dýmku a s károu dále jel...

Jde po strništi dívka. Má vlídný černý zrak,
má v černomodrém vlase vetknutý rudý mák,
a zástěrku má tmavou, kam vrhá chvílemi

jen ze soustrasti jakés lítostivé
klas přišlápnutý, květy položivé,
jež drsný sekáč nechal na zemi...

Sonet myšlený českým čtenářem.

Ty jarní slunce, jedno je mi žel –
a nejen mně, i srdci mnohých přátel:
Ty vylákáš ven roje brouků, včel,
zvěř země, ptactvo nebes do své dílny –

toť v pořádku. Však v lesku tvojih střel
za humna vyjde český cestovatel
a žel, ó žel a třikrát ještě žel –
pak cestopisec navrací se sdílný

a vtipný. Poví vše, co jed', pil, snil,
co myslil, mluvil, s kým se spřátelil –
vše plno vtipů, nápadů a ducha...

Tvým teplem, slunce, nechť kopřiva hluchá
i rulík, blín se v akkord jara vmísí –
však proč nám plodíš též ty cestopisy!

Sonet pro mé korrektní sudiče.

Jsou lidé v dálné vlasti mé,
jichž mluvení jde nad zlato:
když několik slok srobíme,
nám vytknou vždycky to a to,

že dýchavičně kulhá to,
že Homér v rýmech zadříme –
nu, celkem, dle nich pojato,
my hezky na tom stojíme...

Můj sonete, ty víš a znáš,
že jeden laur je vždycky náš,
laur pravdy hořký... A v čas zlý

jsme přec jen něco dovedli
a můžem' snad teď právo mít,
si také něco dovolit...

Sonet za dubnového spleenu.

Škaredý den. Kapky deště kanou
jednotvárně v oken tabule...
venku leží na všem šedá tíha...
šedá tíha v duši ztrnulé...

Pustý chodník... Na zdi rohu míhá
odtrhlá se rudá cedule...
každý deštník nakloněný stranou
mníš být hlavou houby nadulé...

Vlhkým vzduchem po tvé jizbě v let
pustila se moucha – posel jara
a z dnů loňských upomínka stará –

cílí v okno, bzučí – nazpět padá,
chvilku čistí hlavu, křídla, záda

a zas do skla – a zas padá zpět...

Sonet o západu slunce u Prateru.

Jakby v alej odlesk vlít'
dalekého požáru:
zlatí se jím stromů řada,
plochy černých kočárů,

v něm se vlní promenada,
blýskne přimhouřený hled,
špička hole, šperků kmit,
hedváb dámských toilett.

Dálný západ jeden nach.
Zrůžovělý zlatý prach
chví tam kolem holých vrb.

Nade hlavou v nebesku
bílý, mdlý a bez lesku
měsíc tkví co malý srp...

Sonet-intermezzo.

Jak psal to Adam?... Dožít se té těchy,
by vnik' zpěv jeho pod slaměné střechy
a večer při loučovém plameni
by těšil, osvěžoval jeho Lechy?...

Ó Mickiewiči, kletbou umění
je populárnost'; ta je promění
v cos banálního... (Pak v svém nadšení
jsi ovšem neznal naše drahé Čechy!)

Já (smím-li zde teď své „já“ položit
po jméně tvojím) měl bych tak jen rád
pět, deset dušiček, jež čtly by moje díla,

a každá aby aspoň pochopila
jen čtvrtku toho, co jsem do nich klad'
a co by slušně mohla pochopit...

Sonet o motýlech.

Zda jsi někdy v lese zřel
velké černé motýly?
– Sametový lesklý pel
chvěje se jim na křídlech –

Lapil's koho z tvorů těch
v jejich hravém přeletu?
Pohládl jsi na chvíli
kouzlo toho sametu? –

Bídné žití, smutné dny...
Všecky nesplněné sny
krev nám pijí, ničí nás!

A když se nám splní v ráz,
zbudou nám z nich za chvíli
bez sametu, lesklých krás
odřeni ti motýli...

Sonet erotický.

Má zlatovlásko, už zas květen je tu...
Ach čas té divné srdce pohádky,
té trýzně, plesu, hloupostí a květu –
a přec je teskno zřít v ni nazpátky...

Kde je ta skříňka? V ní pár suchých květů,
tvé listy... májů našich památky...
Pojď, budem zřít v ně s tahem kolem retů,
jak zbožné duše v svaté ostatky!

Zde staré verše!... Jak jsem v let se dával

kams v širé poušti, k hvězdám na nebe
a k čemu jsem tě všemu přirovnával!...

Jsme střízliví dnes... Čím's mi řadu let,
dnes bych už vzletně říci nedoved' –
já vím jen, čím bych byl dnes bez tebe!...

Sonet o černém snu.

Ted' v pokoj padá záře červánková.
Je chvíle, kdy se na vše vzpomene...
Na stěnách visí „Vojna“ Grotgerova,
ty vzdechy těžké, vzkřiky plamenné.

A bledá, štíhlá, rusovlasá vdova
zří na to nebe zakrvácené...
zří jakous pláň kdes v dáli od domova,
řev bitvy... tělo krví zbrocené...

Už není slz... Už se jen suše stená...
A na klavír se vrhá se vzlykem
– ten stal se duše její jazykem –

a hraje „Marche funebre“ od Chopina,
to hřmivé requiem všech lidských běd –
to jest jí modlitbou i kletbou ted'...

Sonet in memoriam žijícího.

Zmizel z našich řad... Kdys s námi v závodu
nejlepší svou hřivnu chtěl dát národu,
kommentáře krví psát mu poctivé
na boha, svět, srdce, lidstvo, přírodu.

Avšak prohled' v čas... Z nás slepých nejdříve...
(Že je národ dítě skromné, střízlivé:
když už nutno míti takou úrodu,
tož chce verše zvonivé pro dušičky citlivé.

Poet ten pak ovšem o kus lauru rvát
musí s frasisty se, lotry, dryáčníky,
kteří cerberují národu kol vrat – – –)

Zmizel z našich řad... Chopil hmatem smělym
laur si lepší, řidčí... Nechal poetiky
a je pevným mužem, charakterem celým...

Sonet o nezbytných milujících.

Jdou zelenavým světlem pěšiny,
jež habrovím kams dolů k vodě vede;
den svěží, modrý nádech krajiny –
nic kol jich pohled vábit nedovede.

Jdou harmonicky. Jejich řeč však přede
boj nenápadný, zápas jediný:
pomlčka, slovo, vzdech, jenž se rtů sjede –
vše mířeno je v soka slabiny.

Ví každý: kdo z nich opanuje pole,
má kořist' – povolného otroka,
té morálce se učí v lásky škole...

A chvilkou pohlednou si do oka
a velkou něžnost do pohledu toho –
však tajně zrak ten pátrá: Nuž, kdo s koho?...

Sonet v májovém plein-airu.

Z té jasné čisté klenby padá
dnes na zem barva modravá...
je v pruhách vzduchu, modří lada
lán světla, meze do tmava.

I bílých švestek dlouhá řada
u cesty v modro zahrává,

a v silnice prach šedý skládá
se modř ta jemná, míhavá.

A s hůry kolmo nad hlavou
zříš lít se sprchu sžíhavou,
atomky zlata blýskající,

ty v modravý ten nádech chví,
lán hltá je, mez, švestkoví
a prach je pije na silnici...

Sonet po dešti.

To nebyl déšť – to parfum zdravý
pokropil požehnanou zem:
jdeš mokrou mezí... v lístkách trávy,
po klasech visí kolkolem.

V něm voní douška, z dálky sem
bez, střemcha intensivně zdraví,
a prsti zápach pronikavý
a řepky dech se chvěje v něm...

Sám zdáš se náhle prosycený
tou vůní... chvěje suchopárem
tvé duše... padla do krve...

A maně myslíš na rty ženy,
jež líbal's prvním čistým žárem
v svých mladých letech poprvé...

Sonet o definici moderní poesie.

Slzavý příběh, reci, králové,
historiky staré vbité v nové sloky
a fráse velkohubé, jalové,
jež na kothurnech¹³¹ velkými jdou kroky,

i satani a sešlí ďáblové,
jak známi jsou už před dávnými roky,
i lesklá slova, kouzlo rýmové,
závratných metafor a veršů skoky –

poesis není. – Co je poesíí?
To kdyby známo, stavěli by as
už praktické na ni fabriky.

Ta cítí se jen. V nás je, kolem nás –
a hne-li se dech její veliký,
cít, srdce, rozum se v ní stejně svíjí...

Sonet o noci v květnové neděli.

Hluk dozněl smíchu, výkřiků
těch rozjařených lidí. Chvilku jen
hřmí kočár, mizí ve mžiku
s třesavým světlem svojich svítilen.

Jak lesklé hlavy bílých špendlíků,
jimiž kus nebe kams je připevněn,
se jiskří hvězdy. V dlažbu chodníku
v skla oken domů, v šedou barvu stěn

plyn hází žlutý svit. Vzduch provátý
je svěžím chladem. Z dálky sem
tak intenzivně voní akáty.

Ted' polohlasně své tři tony lká
kdes ze sna uvězněná křepelka,
a ticho zas... plá nebe... dřímá zem...

Sonet bizarrní.

Mně protiven jsi, bílý měsíci,
s tou hloupě sentimentální svou tváří,
strašidlo hvězdné, věčně bloudící,

ty nepohřbený mrtvý samotáři!

Prý milují tě ještě básníci –
oh, ti snad, jenž též cizím světlem září,
prý těšíš duše láskou nyjící –
to's pravý symbol, měnící se lháři!

Já nenávidím tebe. V jizbu mou
ty záříš září sinou, studenou,
v té chvíli cos, jak puch dálné mrtvoly –

ó já bych strh' tu tvář tvou civící
a pohodil jí ve prach v ulici
k hře drobným dětem, když jdou ze školy!

Sonet dedikovaný slunci.

Ty věčný ohni, může, smí-li z dále
zaletnout k tobě chabých veršů pár –
vpíj je, jak z květů, které rozpukaly,
as vpíjíš vůni v pruhu světlých par!

Mé verše též jen ve tvém teple zrály,
má duše trpkost', tys jim dalo žár,
já dal svou krev, tvé blesky život daly
a dech a tep v těch mrtvých liter tvar.

Sám žiji tebou. Všecko, čím zde jsem,
je z tebe, tvé. Jsem jedním paprskem,
jenž z tebe kmit' a zapad' kams v kout šerý.

A šedou věčnost', aether, hvězdné vlnobítí,
zem, na ní vše, co jen se zove žití,
pronikl, prošel a žil v žití efemery!...

Sonet na adresu naší klerikální kritiky.

Parasiti boha, když soud jízlivý

nad tou naší prací náhle vykřiknete;
člověk nezlobí se, jen se podiví
a s úžasem ptá se: Co tu ještě chcete?

Tak vy tedy dosud v system šedivý
věci božské, lidské vytrvale cpete?
Zchytřte už jak hadi! Čas jde bouřlivý,
při svých plných hrncích moudře umlkněte! –

Za sebe pak dím vám: Váš bůh lepší je,
než jej vaše vzteklé slovo zjevuje:
nezmůžete u něj svými soudy všemi,

kletbami i hromem lživé morálky,
by mi jednou nedal koutek v svojí zemi
a nenechal nad mnou růst své fialky!

Sonet pro žáky středních škol.

Můj synu, hled', zde každá věc
svůj líc a rub vždy musí mít:
bůh neobsáhlý je – a přec
je v tenký katechismus vbit!

Hled' poesii! Cos to přec,
co člověk cítí chvíl jen, hřmít –
však z aesthetic je tady klec,
kde mní ji celou, celou mít!

Můj synu, kletbou je ten rub:
má poesie jej i bůh,
– los smutných velkých věcí všech –

ty touže po nich, nebud' hlup:
je najde všude, vždy tvůj duch –
jen ne v těch kletých systemech!

Sonet o romantice citu.

Vždy je v nás kout, kde cosi žije,
co přestalo už v žití žít,
kus jakés divné poesie,
jíž nelze slovy vyslovit.

Jen Chopinova melodie
jí umí tesknit, dunět, hřmít –
a člověk v dlaně čelo skryje
a přál by si tak při ní mřít...

A musí ji hrát ruka ženy,
jež peklem života už šla,
a den být chmurný zamračený,

pln vůně pokoj záhadné,
již dýchá růže žlutě mdlá,
než ve váse kdes uvadne...

Sonet na starém hřbitově.

Tužku, papír usedám na zvětralé kameny...
pár skřivanů nad hlavou kdes spěje k modré výši,
vzduchem chví a proniká jejich výskot nadšený,
člověk jej sic neposlouchá, ale přece slyší...

Co tu květu rozeseto na každý rov zelený!
Co tu lesku, barev hrá... všecky vůní dýší!
Přivřeš oči... Jaro zříš, zhalené v háv zlacený
ještě jeden plný klín nese v hrobů říši...

Už ty květy padají... cosi chví ti ňadrama
jakás bolest pohřbená... sáh' bys v klín ten rukama,
vzal tam odtud plnou hrst, hodil si je do prsou –

saháš, saháš... sáhneš na hrob – usměješ se trošinku
půl nad naivním tím jarem, půl nad divnou touhou svou...
Blázinku – díš polohlasně trochu trpce – blázinku...

Sonet časový.

Je doba těhotna... Cos v lůnu tvoří –
však nikdo neví, co z té vyjde sluje...
Bolestně, těžce ona oddychuje
a chvilkou vše kol sebe trhá, boří...

Učenci, doktoři a profesoři
po celém světě nyní touhou hoří
jí pomoci – a vše si popiluje,
recepty píše, léky připravuje –

Oh, theorie! Už i mládež zlatá
k té hodince jí assistovat chvátá
a chce zde hráti úlohu sage femme^[4] –

Ten vztek, jímž zrudnou starým, mladým šíje,
až ráčí slehnout konečně madame –
že nešel porod dle jich theorie!

Sonet za červnového poledne.

Žár, všude žár... Proud ohně bije
do tvého s hůry temene,
a z dola asfalt dlažby pálí
jak pláty plotny zžhavené.

A země tiše žár ten pije...
V sen líný kol se domy halí,
jich jalousie spuštěné
jsou jako oči zavřené.

Dým klesá k zemi... Vzduchem chvít
zříš žhavé pruhy... Mrtvý klid
je v ulici... Jen jako kmit

jí střelí černá vlaštovice
a druhá... Obě ševelíce

půlkruhem švihnou pod blankyt...

Sonet pro mladého básníka.

Na rozcestí, jak starý Herkul kdys
– bůh odpusť mi ten příklad odraný –
ted' stojíš ty. Dvě cest před sebou viz
a vol: Ta prvá prostranný

je pruh, bez boje, ba i bez rány
jí půjdeš. Je plna. Jdi, jak šlo se kdys,
jak druzí jdou. Máš potlesk všestranný,
pych národa, čítanek zdocha ty's –
jsi slavný muž.

Ta druhá cesta – ne,
to není cesta, jakýs divý sráz,
jdeš vzhůru, možno, že tam srazíš vaz,

jdeš sám a sám... Jen stopa zůstane...
Jí za věk půjdou snad... a pak se stává dosti,
že laur^[5] tam vloží kdes na hrst tvých bílých kostí...

Sonety z venkova.

I.

Cestou.

Mám rád ty staré topoly,
jež klátí svými vrcholy
a od císařské silnice
zří do širého údolí!

Mám rád je z jara nejvíce,
když větrů táhlé vánice
jim v dlouhých snětích hlaholí
jak steré divné polnice!

Když na ty sněti se všech stran
se slétá chumel černých vran
a houpá se v nich sem a tam –

co dole prachem sloupovým
vůz těžký s šedým plachtovým
tak zvolna jede – bůh ví, kam...

II.

Sonet-idylla.

Je starý zámek; – věk náš moderní
do něho vtrhl s drsnou skutečností:
kdys luzné dámy, páni nádherní –
teď bataillon vojska v sobě hostí.

Park zpustl; v šedé tůni jezerní
se prává prádlo, je v ní žab též dosti...
ach, co tu šlo kdys v době večerní
as drobných nožek... snění minulosti...

Kluk strážmistrů v ní rybky chytá dnes.
Na korek vlasu nedočkavě civí –
teď bere jistě – bože, to je tíha!

Na udici se pantoflíček míhá,
staříčkový, sešlý, přeska samá rez –
a kluk se mu jen s indignací diví...

III.

Sonet o lese.

Ten šumivý les vždy jsem miloval.
Kdys, hoch, jsem prolez' všecká houští všade
a drozdy, datly, žluvy sledoval,
kde hnízdí as a zda už mají mladé...

A po letech les staffází se stal
chvil, kdy se ruka kolem šíje klade,
a ret tak líbá, aniž by se ptal,
neb – s vědomím té okradené – krade...

Sny... pohádky... vše bylo kdys a kdes,
dnes zří se na to okem malé víry –
vše zmizelo, jen staffáž zbyla, les,

a člověk vstoupá nyní v chrám ten širý,
by okřál jen pod kmeny, větvemi
a prohnal svěží vzduch zas plícemi...

IV.

Portrét šťastného člověka.

(PANÍ LEONTINĚ MAREŠOVÉ.)

Toť jediný, jenž není žitím syt,
z těch všech, co jsem kdy v světě poznal lidí,
s mudrce klidem umí život žít
bez reflexí, z nichž otrava se klidí.

Nemluví mnoho, umí vyznačit
očima, gestem, co chce, cítí, vidí,
k haně i chvále umí kliden být,
má na svém dost a jiným nezávidí.

V těch očích, jež se světu stále diví,
má celé moře modré nevinny –
a v drobných ústkách teprv zoubků pár.

Je to ten jeden andělíček živý
z Raffaelovy dole Sixtiny,
ten v levo. Synovec můj, rok je stár...

V.

Na stanici v Kladrubech.

Jak bezelesklý žlutý štít
je měsíc v siné pole vbit,
a z dola roztrhaný lem
mu tvoří les svým obrysem.

A ze strany té hlučí sem
vířivý, ostrý, žabí skřek,
a je to, jak bys slyšel znít
hřmot velkonočních řehtaček.

Jak ostříbřených plazů dvě
koleje běží u nohou...
Hvizd zaleh' z dálky modravé,

tři oči mžikem krvavé
tam v jakéms ohbí zamihnou...

I žáby končí píseň svou
a zmlká jedna za druhou...

VI. Sonet bez myšlénky.

Proč jen tu tužku dneska беру?
Co psát? – Vždyť nechci ani psát...
Nic nemyslím... nic nevím věru...
a nemám čeho litovat...

Jak by má duše zašla spat,
já bez ní žiju v jakéms šeru...
Nic nemám, čemu bych byl rád...
a nejsem mrzut... K podvečeru

se chýlí den... byl pěkný snad –
však co mi po tom?... Na nádheru
zřím oblaků – nu, barev sklad –

však co s tím dál?... Ten času spád
teď necítím...

Což to snad chvilka jesti,
kdy dotkne se nás necítěné štěstí?...

VII.

Rovina do šíře, rovina do dáli,

v ní vísky s bílými chalupami,
na krajích obzoru jakoby splývaly
ocean zeleně s oblohy končinami.

Rozmary osudu mě v kraj ten zavály...
Já chtěl psát hořké své epigramy
na tu moc neznámou, jež los tak zoufalý
všem dává, kdož dýší pod hvězdami...

A ta zem leží zde v tvůrčí síle,
ve velké práci své... A já ji sledoval
den za dnem činnou a prostou, věrnou.

A v posled žil jsem s ní... A hořké cíle...
smutný los lidstva... náš bědný svět i můj žal
zdá se mi hříčkou být jen malichernou...

VIII.

Zas bělá se to podél cest,

kde švestkové zříš stromy kvést –
ach, pod tou dlouhou alejí
jak sněhu nasypano jest,

a jak se větve zachvějí,
ty bílé lístky snášejí
se jako sprcha drobných hvězd
a po zemi se válejí...

Toť rubáš jen, ježž nastele
si v posled Jaro veselé
a z polehounka mizí s ním...

A s úsměvem svým zářivým
jde Léto v luhy, pole, sad
klas, hrozen, plody nalévat...

Sonet epilog.

Již léto vláti počíná,
již žhavé proudy na zem kanou –
jde rozloučení hodina,
a knížka odloží se stranou.

Za vytrvalost' mnohostrannou
buď vzdána vděčnost' povinná,
ti, čtenáři! A „na shledanou!“
se k mému „s bohem“ připíná.

Ty sonete, též dojista
přijď na podzim! Tak chodit trochu
po listech, po střízlivém mechu!

Však s bohem, jaro... Není dechu
ti postačit... A příště, hochu,
už budu jen tvůj statista...

^[1] misma (z řeč.) - nákaza

^[2] hevel hevlim (řeč.) - marnost nad marnost

^[3] kothurn, koturn (z řeč.) - střevíc s vysokou dřevěnou podrážkou
nošený herci antických tragédií od helenistických dob

^[4] sage femme (fr.) - porodní asistentka

^[5] laur (z lat.) - vavřín